

Observăm că din versiunea slavă au rămas și în cea românească slavonisme ca *Crъstitel* „Botezătorul“ sau *Preditečъ*, calchiat din gr. Πρόδρομος „Înainte mergător“. Verbul „scîrbi“ are sensul regional moldovenesc de „a se mîhni“.

Din conținutul acestei cuvîntări s-a preluat în versiunea lui Varlaam ceea ce se referea strîns la eveniment, la evanghelia zilei dar cu raportări bogate la literatura apocrifă și la folclor. Varlaam a folosit însă din izvorul bizantin — în mod mai liber o serie de perioade retorice, despre ungerea cu sfîntul mir precum și latura parenetică.

Elementele apocrife și folclorice abundă în comentariile despre întîmpinarea domnului, despre învierea lui Lazăr și cea despre intrarea în Ierusalim, ori despre adormirea maicii Domnului. Ai impresia că ești în lumea basmelor, a fabulosului. În alte cuvîntări domină elementul istoric. De ex. în unele cuvîntări hagiografice, în cea despre sfinții părinți de la Niceea, în cea pentru duminica tuturor sfinților etc. Prin tîlmăcirea sa expresivă, firească, Varlaam a creat primele pagini de proză artistică scrise în limba moldovenească vorbită, plină de atîta farmec. Cititorul are adesea impresia unei creații originale. Contribuția originală a mitropolitului Varlaam se simte mai bine în cuvîntările duminicale, în care a preluat mai puțin din izvorul neogrec al lui Damaschin Studitul. Dar și aci se simt pe alocuri alți „țlcovnici, dascăli ai bisericii noastre“, care constituiesc în fond alte izvoare ale vestitei „Cazanii“ și care urmează să fie identificate. Oricum, pe baza contriutiilor de pînă acum trebuie să se corecteze multe afirmații despre originalitatea și stilul talentatului și învățatului mitropolit.

15. VII. 1970 București

ОДИН ИЗ НОВОГРЕЧЕСКИХ ИСТОЧНИКОВ «ПРОПОВЕДЕЙ»
МИТРОПОЛИТА ВАРЛААМА (1643): «СОКРОВИЩЕ» ДАМАСКИНА СТУДИТА

(Резюме)

Исследование и идентификация источников и оригиналов проповедческо-правоучительной литературы предполагает широкую подготовку в области сравнительной филологии, владение методом, техникой и процедурой, необходимыми для написания подобного рода монографий, плода многолетних и скрупулезных исследований.

В своих предыдущих исследованиях, которые вошли в монографию *Древние проповеди у румын и славян*, автор идентифицировал византийские источники и славянские редакции древнейших проповедей, переведенных на румынский язык, нескольких проповедей, ошибочно приписываемых Иоану Экзарху, болгарскому книжнику начала X века и т.д. Даже первая *Румынская Проповедь*, напечатанная дьяконом Кореси около 1567 года, существует в двух украинно-карпатских редакциях: *Postilla de Tekovo* и *Postilla de Neagova*. Все они имеют в своей основе славяно-карпатский оригинал, написанный в начале второй половины XVI века. Этот оригинал целиком сохранился лишь в румынской редакции с отражением гуситско-кальвинской идеологии.

Вторая Проповедь, напечатанная также дьяконом Кореси в 1581 году, представляет собой собрание проповедей константинопольского патриарха Иоана Калека, антиисихаста XIV века, как это доказал проф. В. Греку. Румынская редакция была переведена с славяно-русской редакции проповеди, напечатанной в 1569 году в Заблудове, в Литве первым книгопечатником восточных славян Иваном Федоровым и на средства князя Ходкевича.